

TALLINNA PRANTSUSE LÜTSEUM JA TEMA AEG

Proloog ehk eellugu

Eestis on vähe koole, mis oleksid nii selgelt kui Tallinna Prantsuse Lütseum jaganud oma riigi saatust: sünd, vägivaldne katkestus ja taassünd.

20. sajandi alguseks oli Eesti kuulunud ligi 200 aastat Vene impeeriumi (keisri- ehk tsaaririigi) koosseisu. Veebruaris 1917 algas Venemaa tollases pealinnas Peterburis revolutsioon, tsaar kukutati ja võimule tuli ajutine valitsus. Sama aasta oktoobris kukutasid bolševikud (keda hiljem nimetati punasteks) omakorda ajutise valitsuse. Riiki hakkasid juhtima tööliste, soldatite ja talupoegade nõukogud eesotsas Vladimir Iljitš Leniniga.

Vene revolutsiooni taustal oli aastast 1914 kestnud I maailmasõda. Venemaa vastu võidelnud Saksa väed jõudsid veebruaris 1918 Eesti piirile. Kasutades ära seda lühikest aega, mil venelased olid põgenenud ja sakslased ei olnud veel saabunud, kuulutati 24. veebruaril 1918 välja Eesti Vabariik. Sama aasta sügisel algas iseseisvuse kaitseks Eesti ja Nõukogude Venemaa vahel sõda, mis lõppes Tartu rahulepingu allakirjutamisega 2. veebruaril 1920. Eesti eraldus Venemaast.

Venemaal oli puhkenud kodusõda punaste ja nende vastaste ehk valgete vahel. Lääneriigid (Suurbritannia, Prantsusmaa, Ameerika Ühendriigid jt) olid Eesti iseseisvuse tunnustamisega esialgu ettevaatlikud, sest nad lootsid, et valged võidavad punaseid ja Vene suurriik taastatakse endistes piirides. Aastaks 1921 oli selge, et nii see siiski ei lähe: Nõukogude Venemaa ja kunagisest Vene impeeriumist eraldunud uued riigid, sealhulgas Eesti, olid muutunud reaalsuseks, millega tuleb leppida. Prantsusmaa tunnustas Eesti iseseisvust jaanuaris 1921. Riigid hakkasid suhtlema kui võrdne võrdsega.

Kooli asutamine

Tallinna Prantsuse Lütseumi asutamine oli osa riikidevaheliste suhete edendamisest. Ühest küljest soovis noor Eesti Vabariik saada Euroopa kultuurriikide pere liikmeks. Selle ideaali oli juba 1905. aastal sõnastanud kirjandusrühmituse Noor-Eesti liige, luuletaja Gustav Suits. Tema loosungit armastatakse korrata siiani: „Olgem eestlased, aga saagem eurooplasteks!“ Euroopa kultuur tähendas paljuski just prantsuse kultuuri, millest osasaamiseks tuli selgeks õppida keel. Lütseumi asutamisest oli huvitatud ka Prantsusmaa, sest sellega loodeti kinnitada kanda varem saksa kultuuri mõjupiirkonda kuulunud aladel. Kuigi lütseumi asutamist toetas rahaliselt ka Prantsuse suursaadik, katsid kooli tegevuse peamised kulud siiski lapsevanemad. Kool oli erakool, mis tähendab, et seal õppimiseks tuli tasuda õppemaksu.

Lütseumi avaaktus peeti 1. augustil 1921 Tallinna Linna Poeglaste Kaubandus- ja Kommertsikooli ruumides, majas aadressil Sakala 21, kus praegu on vene õppekeele kool – Sakala Eragümnaasium. Kooli nimi oli algul Tallinna Prantsuse Gümnaasium. Lütseumiks nimetati see järgmisel õppeaastal.

1. oktoobril 1921 anti koolis esimesed tunnid, mistõttu seda kuupäeva loetakse lütseumi sünnipäevaks. Kool alustas tööd kolme esimese algkooli klassiga (1.–3.). Õpilasi oli 81, õpetajaid 10. Õppetöö toimus kuuel päeval nädalas.

Esimene klass Hariduse tänava koolimajas vabariigi aastapäeval 1939.

„Vana lütseum“ ehk kool enne teist maailmasõda

Algul kodutu lütseum rentis ruume teistelt Tallinna koolidelt. Kauemaks (1926–1937) jäädi Riigi Tööstuskooli majja aadressil Tehnika 16 (praegu asub seal Tallinna Euroopa Kool – eelkõige Euroopa Liidu institutsioonide töötajate lastele mõeldud rahvusvaheline kool). Tehnika tänava majast leiti mõni aeg tagasi remondi käigus lütseumi 1926. aasta tunniplaan, mis oli seina sisse peidetud ja mida praegu eksponeeritakse Hariduse 3 hoone raamatukogus.

Lütseumi suurim unistus oli seega oma maja. Võimalused selle unistuse täitumiseks tekkisid 1930ndate keskpaigas. Majandus oli kasvanud ja riigis oli raha rohkem. Prantsusmaa ja Eesti otsustasid maja ehitust toetada võrdselt: kumbki eraldas 100 000 krooni. Krunt maksis 60 000 krooni, mille tasusid omakorda Tallinna linn ja Eesti riik võrdsetes osades.

Ehitust alustati arhitekt Herbert Johansonini projekti järgi ja maja avati 1937. aasta sügisel. Eesti arhitektuuris oli parasjagu populaarne funktsionalistlik stiil. Funktsionalismi põhimõtet võib lühidalt sõnastada nii: see, mis on otstarbe- ehk funktsioonikohane, on ka ilus.

Selle stiili looja on Šveitsi päritoluga Prantsuse arhitekt Le Corbusier, kelle arvates pidi ehitise välimuses peegelduma selle otstarve, sisu, isegi tähtsamate ruumide jaotus. Eelistatuim viimistlus oli valgeks värvitud krohv.

Enne ehitust asus praeguse koolimaja kohal õunaaed. Kruut piirnes Vaestepatuste tänavaga, mis oli saanud nime sellest, et vanasti veeti sedakaudu surmamõistetuid ülespoomiseks Võllamäele, mis asus praeguse Swedbanki peahoone kohal Liivalaia tänavas. Et õpilasi ei ole kohane vaesteks patusteks kutsuda, sai tänav uue nime – Hariduse. Praegu on see eriti kohane, sest koolimaja vastas aadressil Tõnismäe 5a asub Haridus- ja Teadusministeeriumi Tallinna esindus, mille ametnikud hoovipoolsetest akendest lütseumlasi hoolitsusega jälgivad. Hariduse tänavas on ka lütseumi algklasside hoone (maja nr 8), mis ehitati aastal 1939 Kodumajanduse Instituudiks.

Hariduse 3 koolimaja aastal 1937.

Hariduse 8 koolimaja aastal 1939.

Kool kasvas ja õitses nagu Eesti riiki. Paarikümne aastaga lõpetas lütseumi paarsada õpilast, nende seas siiani armastatuim eesti laulja Georg Ots (9. lend, 1938). Samal kevadel, kui Georg Ots kooli lõpetas, astus vabariigi presidendi ametisse Konstantin Päts. Juba järgmisel aastal, 23. augustil 1939 sõlmisid Nõukogude Liit ja Saksamaa Molotovi-Ribbentropi¹ pakti, mille salajase lisaprotokolliga jagati omavahel ära hulk Ida-Euroopa riike. Esimesena kadus juba septembris 1939 maailmakaardilt Poola, mille lääneosa hõivas Saksamaa ja idaosa Nõukogude Liit. Algas teine maailmasõda. Vabariigi aastapäeva paraadil 1940 ütles Konstantin Päts: „Sel ajal, kui terve maailm on ärevust täis olnud, kui rahvad on kartnud uut suurt verevalamist tulevat, on meie väikene Eesti riik rahulikult ja häirimata oma igapäevase töö juures viibinud ja julge olnud oma puutumatuses. Meie tahame rahu elada, rahu tööd teha. Meie tahame tülidest eemale jääda ja tahame kaasa aidata, et terves maailmas rahu võidule pääseks.“ Presidendi soov ei täitunud. Vähem kui neli kuud hiljem, 17. juunil 1940 marssis üle Eesti piiri

¹ Pakt on nime saanud Nõukogude Liidu välisministri Vjatšeslav Molotovi ja Saksa välisministri Joachim von Ribbentropi järgi, kes sellele Moskvas alla kirjutasid.

100 000 Nõukogude punaarmeelest. Valitsus sunniti ametist lahkuma. Nõukogude Liit okupeeris² ja annekteeris³ Eesti.

1940. aasta sügisel pidid erakoolid Nõukogude okupatsioonivõimude käsul tegevuse lõpetama. Tallinna Prantsuse Lütseumi ja Jakob Westholmi Poeglaste Eragümnaasiumi põhjal moodustati Tallinna Linna 7. Keskkool, mis hakkas tegutsema Hariduse 3 koolimajas. Nõukogude ajal kandsid koolid üldjuhul nime asemel numbreid. Sellega sooviti kaotada nende omapära. Ühtset massi on lihtsam võimukandjate tahtele allutada.

Esimene Nõukogude okupatsioon kehtis veidi rohkem kui aasta, sest juunis 1941 ründas Saksamaa oma hiljutist liitlast Nõukogude Liitu ja vallutas ka Eesti. Algas kolmeaastane Saksa okupatsioon. Tallinna 7. keskkool nimetati Jakob Westholmi Gümnaasiumiks, direktoriks aga määrati aastani 1940 ametis olnud lütseumi direktor Viktor Päss. Endised lütseumlased jätkasid õppimist, järgides juhtlauseid: kord lütseumlane – alati lütseumlane. Nii lõpetasid kooli 13. (1942), 14. (1943) ja 15. (1944) lend, mis jäid sõjaeelse lütseumi viimasteks.

Mõttele või uuri järele!

1. Mis riigi koosseisu kuulus Eesti 20. sajandi algul?
2. Millised sündmused löid eelduse Eesti iseseisvumiseks?
3. Mis kuupäeval kuulutati välja Eesti Vabariik? Mis kuupäeval ja mis riikide vahel sõlmiti Tartu rahuleping?
4. Miks peetakse Tallinna Prantsuse Lütseumi sünnipäeva just 1. oktoobril? Milline rahvusvaheline tähtpäev on 1. oktoobril?
5. Millal valmis Hariduse 3 koolimaja? Kes on selle maja arhitekt?
6. Kuidas rahastati Hariduse 3 maja ehitust?
7. Mis nime kandis Hariduse tänav enne praeguse nime saamist? Miks?
8. Mis asus Hariduse 3 krundil enne maja ehitust?
9. Mis stiilis on Hariduse 3 ja Hariduse 8 koolimajad?
10. Mis aastal sai Konstantin Päts Eesti presidendiks?
11. Kes oli lütseumi viimane direktor enne sulgemist?
12. Mida tähendavad okupatsioon ja anneksioon?
13. Mis seos on lütseumil Sakala Eragümnaasiumiga ja Tallinna Euroopa Kooliga?
14. Millal ja miks lütseum suleti? Mis sai edasi koolimajast?

² okupeerima – teise riigi ala hõivama või oma valduses hoidma

³ annekteerima – liitma teist riiki või selle osa oma riigi külge

Kadunud lütseum

1944. aasta sügisel, kui sakslased olid Eestist põgenenud, punaarmeelehed naasnud ja algas teine Nõukogude okupatsioon, asus Hariduse 3 majas jälle tööle Tallinna 7. Keskkool (praeguse Tallinna Inglise Kolledži eelkäija). Kui mitmed teised Eesti koolid tegutsesid edasi „numbriga asutusena“ (Gustav Adolfi Gümnaasiumist sai Tallinna 1. Keskkool, Tallinna Reaalkoolist 2. keskkool, Jakob Westholmi Gümnaasiumist 22. keskkool jne), siis lütseum kadus ja lütseumlased pillutati üle ilma laiali. Umbes pooled vilistlased jäid kodumaale, pooled aga pagesid vabasse maailma: kõige enam Ameerika Ühendriikidesse, Kanadasse ja Rootsi. Seda hämmastavam on, kui tugevalt elas lütseumi idee vilistlaste hinges. Hakati üha sagedamini koos käima nii paguluses kui ka kodumaal.

Sõna „vilistlane“ on seotud Piiblist tuntud vilistide-nimelise rahvaga (heebrea keeles *peleštim*), kes olid iisraellaste vastased. Vilistid on nime andnud ka Palestiina piirkonnale. Eesti keelde on „vilistlane“ tulnud saksa kultuuriruumist: sõna *Philister* kasutati üliõpilaskogukondade liikmete kohta, kes olid õpingud lõpetanud. Üliõpilaskeeles nimetati 18. sajandi ülikoolilinnades vilistideks algselt politseid või linnavalvureid, kellega tudengid sageli vaidlesid. Hiljem hakati nii nimetama kõiki ülikoolilinnakus elavaid vanemaid isikuid, kes olid õpilaste meelest väikekodanlased (mugavat ja muretut äraolemist hindavad inimesed, kes suhtuvad muutustesse skeptiliselt ega ole valmis ideaalide eest võitlema).

Tänapäeval kasutatakse saksa keeles – nagu ka inglise keeles – vilistlase kohta siiski rohkem ladina päritolu sõna *alumnus* (mitmus: *alumni*), mis algselt tähendas lihtsalt õpilast. Prantsuse keeles on vilistlane *ancien élève* ja vene keeles *выпускник*.

1971. aastal tähistati lütseumi 50. sünnipäeva Rootsis, Ameerikas ja Tallinna restoranis Kännu Kukk. Ulrich Roots, 1. lennu vilistlane ütles Stockholmis pidukõnes: „Mälestused on sellised, mida ükski maine võim ei saa meilt ära võtta. Võib-olla just need osutuvad sädemeks, mis sütitavad lootuslõkke, et võib-olla siiski kord tuleb aeg, mil võime koguneda kõigist ilmakaartest ühiseks koolikaaslaste pereks ja et Tallinna Prantsuse Lütseum meie järeltulijate kaudu jälle võib vabalt jätkata oma tegevust kooli sihtide taotlemisel.“ Ulrich Roots lahkus meie seast 1980, aga tema kooliõed ja -vennad kandsid sama lootust edasi ning esimesel võimalusel asusid võitlema kooli taastamise eest. Sellest sai nende elu sisu.

Lütseumi vilistlased kooli 65. sünnipäeva tähistamisel Stockholmi Eesti majas oktoobris 1986.

Kooli taastamine

Eesti Vabariigi ja Tallinna Prantsuse Lütseumi taastamine kulgesid paralleelselt. Aastal 1985 tuli Moskvas võimule Mihhail Gorbatšov, kes sai aru, et Nõukogude Liit on lääneriikidest majanduslikult, sõjaliselt ja kultuuriliselt maha jäänud. Tema algatatud reformid (ümberkorraldused) püüdsid täiustada kommunistlikku korda, aga riik oli mandunud ja seda ei saanud enam kuidagi päästa. Niipea kui inimesed said vabamalt arvamust avaldada, ei olnud enam võimalik vangistatud rahvaid kontrolli all hoida. Nõukogude okupatsiooni ajal oli Eestisse ümber asustatud sadu tuhandeid võõrtöölisi. Oli oht, et eestlased jäävad vähemuseks omaenda maal. Mure eesti keele ja kultuuri pärast ning soov oma elu vabalt korraldada vallandasid aastal 1988 nn laulva revolutsiooni. Massiüritused lauluväljakul, miitingud ja rahvakoosolekud erinevais Eesti paigus või koos lätlaste ja leedulastega organiseeritud Balti kett väljendasid selget tahet taastada riiklik iseseisvus. Sõjaeelne aeg tundus paradiisina, mida sooviti uuesti ellu äratada. Tallinna Prantsuse Lütseum oli osa sellest paradiisist. Vilistlased hakkasid üha tihedamalt koos käima, kooli taastamiseks allkirju koguma ning astusid läbirääkimistesse Eesti ja Tallinna haridusjuhtidega.

20. augustil 1991, kui Moskvas oli toimumas putš (riigipööre) ja Mihhail Gorbatšov oli võimult kõrvaldatud, kuulutas Eesti Vabariigi Ülemnõukogu, meie tolleaegne parlament, Eesti

iseseisvuse taastatuks. Eesti ja Prantsusmaa diplomaatilised suhted taastati 30. augustil 1991. Järgmisel aastal külastas Eestit Prantsuse president François Mitterrand ja Prantsuse suursaadik asus toetama lütseumi vilistlasi kooli taastamisel. Aprillis 1992 otsustati Tallinna haridusosakonnas, et lütseum avatakse sügisel ajutistes ruumides aadressil Luise 38, kus varem oli asunud koolidevaheline õppe-tootmiskeskus. Toimus vastuvõtt 1. ja 2. klassi, ehkki koolil polnud veel tegevusluba, direktorit ega õpetajaid. Kohale tuli 47 last. Nendega vestlesid vilistlased – neli daami ja üks härra.

Katsed 1. klassi aprillis 1992. Kandidaatidega vestleb Alda Lasseron, 5. lennu vilistlane ja prantsuse keele õpetaja 1937–1940.

1992. aasta kevadel tegid vilistlased ettepaneku kooli direktori ametikohale asumiseks Lauri Leesile, kes pärast pikka mõtlemisaega nõustus. Lauri Leesi oli sel ajal Eestis tuntud inimene. Ta ei saanud tuntuks mitte tänu Tallinna Prantsuse Lütseumile, vaid Tallinna Prantsuse Lütseum sai tuntuks tänu temale. Peale põhitöökoha Tallinna keeltekoolis, kus Lauri Leesi õpetas ligi 20 aastat täiskasvanutele prantsuse keelt, esines ta sageli televisioonis (õpetas keelt, tutvustas prantsuse lauljaid, osales huumorisaadetes, hiljem mängis isegi seriaalis „Õnne 13“), kirjutas teatriarvustusi, arvamused artikleid, humoreske ehk naljakaid lühijutte, tõlkis laule ja raamatuid, koostas prantsuse keele õpikuid. 1989. aastal algatas ta „Europeia“ raamatusarja, milles avaldati peamiselt Euroopa väärtkirjanduse esmatõlkeid. Nii mõnigi sarja 63 teosest on kuulunud ja kuulub lütseumlaste lugemislauale. Lütseumi õpivara keskmes on siiani ka Lauri Leesi prantsuse ja vene keele, kunstiajaloo ja usundilugude õpikud, samuti „Väikese eurooplase lugemik“ (1999), „Noore eurooplase lugemik“ (2000) ja „Eurooplase lugemik“ (2001), mis tutvustavad Eesti ja maailmakirjanduse tüvitekste ning nende katkendeid.

Mõtle või uuri järel!

1. Millistes riikides olid pärast teist maailmasõda kõige suuremad lütseumlaste koondised?
2. Millest on tulnud sõna „vilistlane“ ja mida see praegu tähendab?
3. Mis kuupäeval kuulutati Eesti Vabariik taas iseseisvaks?
4. Miks soovisid eestlased iseseisvust taastada?
5. Kes tegi Lauri Leesile ettepaneku hakata lütseumi direktoriks?
6. Millega oli Lauri Leesi tegelnud enne kooli direktori ametisse astumist?
7. Kes vestlesid katsetel taastatava lütseumi esimeste õpilaskandidaatidega?
8. Mis on „Europeia“ sari ja kes selle algatas?
9. Millises tänaseni vändatavas seriaalis on mänginud Lauri Leesi?

„Uus lütseum“ ehk taastatud kool

1. septembril 1992 alustas taastatud Tallinna Prantsuse Lütseum Lauri Leesi juhtimisel tööd Luise 38 majas. Koolis oli kaks klassi (1. ja 2.). Õige ruttu läbis 1. klass kogu programmi ja tööd jätkati kahe paralleelse 2. klassiga. Esimesed klassijuhatajad olid Anu-Liis Kõlli ja Margit Naaber. Samal aastal sai Eestis rubla asemel maksevahendiks kroon ja võeti vastu uus põhiseadus. Sügisel alustasid tööd Riigikogu, peaminister Mart Laari juhitud valitsus ja president Lennart Meri, kes oma esimeses uus-aastaläkituses rahvale ütles: „Riigi taastamine ei ole lambinupule vajutamine, millest hetkega sünnib piibellik valgus. Riik sünnib nagu laps: valude ja vaevadega. Aga nagu laps, sünnib ta armastusest ja sünnitab omakorda armastust.“

Eesti riik oli väga vaene, aga lootus, et elu läheb paremaks, väga suur. Saadi aru, et parem elu saavutatakse õppimise ja tööga. Ideaal, mida kandis ka lütseum, oli sama kui 70 aastat tagasi: ühineda Euroopa kultuurriikide perega. Esialgu olid Eesti territooriumil veel Vene väed, kes lahkusid alles 31. augustil 1994. Seda kuupäeva peetakse sümboolselt teise maailmasõja lõpuks Eestis.

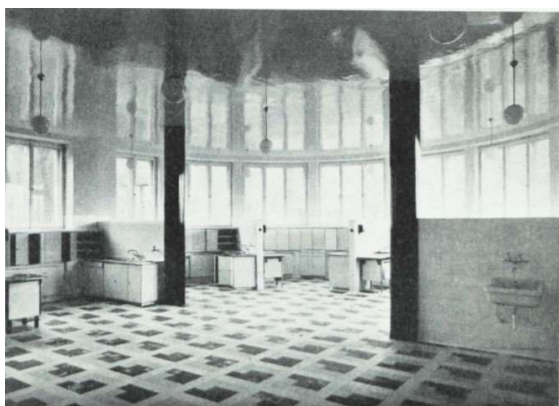
1993. aastal võeti vastu esimene sõja-järgne 10. klass. Kuni 2000. aastani, mil lütseumis kooliteed alustanud õpilased lõpetasid põhikooli, ei olnud gümnaasiumis

Lauri Leesi 1. septembri aktusel Luise 38 majas aastal 1993.

paralleelklasse. Kui enne sõda oli lütseum erakool, siis pärast taastamist on tegu linnale kuuluva ehk munitsipaalkooliga.

1996. aasta sügisel tagastati lütseumile Hariduse 3 koolimaja, mille veel remontimata aulas anti kooli sünnipäeval 17. lennule üle lõpumärgid. 1. septembril 1997 algas õppetöö remonditud Hariduse tänava koolimajas, algklassid (1.–4.) jäid aga endiselt Luise tänava hoonesse. Aastal 2004 kolis 1.–5. klass Hariduse 8 koolimajja, milles pärast algset omanikku, Eesti Naisliidu Kodumajanduse Instituuti, olid tegutsenud 19. keskkool (praegune Tõnismäe reaalkool), Tallinna II linnahaigla ja Tallinna haigekassa. Kodumajanduse instituudis õpiti eriti põhjalikult kokandust: seepärast asusid maja valmimise ajal (1939) praeguses muusikaklassis ja auditooriumis õppeköögid.

Hariduse 8 õppekook aastal 1939.

Hariduse 8 auditoorium aastal 2021.

1997/1998. õppeaastal alustas tegevust kooli õpilasesindus (mida algul nimetati õpilase-omavalitsuseks). Selle esimene president oli Jörgen Siil (18. lend), kellest praeguseks on saanud Euroopa Parlamendi sotsiaaldemokraatide fraktsiooni nõunik.

2000. aastal hakkas vahelduva eduga ilmuma kooli ajaleht L'Écho du Lycée, mis pärast uuenduskuuri 2013 kannab nime L'Air du Lycée. Mõlemad püüavad jätkata 1934–1940 ilmunud kultuuriringi ajakirja Lumen (ladina keeles 'valgus') parimaid traditsioone.

Järk-järgult taastati kooli sümbolika ja traditsioonid. Esimesena võeti 1994. aastal kasutusele vormimüts: Prantsuse trikoloori värvides tekkel. Esialgu oli see valmistatud villasest riidest, mis õige pea asendati sametiga. Enne sõda kandsid algklassilapsed Prantsusmaa mereväes kasutatavat punase tutiga madrusemütsi, gümnaasiumitüdrukud tumesinist sametist kübarat ja -poisid Prantsusmaa mereväehvitseri tumesinist musta nokatsiga mütsi.

Enne sõda oli algkooliõpilaste vormiriietus sinine madruseülikond või -kleit. Koolivorm oli ka gümnaasiumil: tüdrukutel tumesinine villane kleit ja must plisseeritud servaga põll, valge pikeeriidest kahekordne krae tööpäevadeks ja suurem siidist kroogetega krae pidulikeks sündmusteks. Poistele oli ette nähtud tumesinine kaherealine ülikond sinakashalli särgi ja

tumepunase lipsuga. Aastast 2000 kannab 1.–5. klass koolivormi, mille loomisel võeti eeskujuna sõjaeelset vormist. Aja jooksul on vormi täiendatud põlvpükste, polo, põlvikute ja tutimütsiga. Argipäeviti kantakse sinise, pidupäevadel valge kraega särki.

Koolivormis 1. klassi lapsed aastal 1939.

Koolivormis 1. klassi lapsed aastal 2020.

Sõjaeelsete fotode ja kirjelduste põhjal valmistati 1994. aastal koolilipp. Lipu ühel küljel on Eesti ja teisel Prantsuse trikoloor, ühel kooli nimi eesti, teisel prantsuse keeles. Kummalegi küljele on kuldsete tähtedega tikitud kooli ladinakeelne deviis *Probi estote per totam vitam!* (Olgem väarikad kogu elu!). Lipulaulu ehk kooli hümnina hakati peagi aktuste alguses ja lõpus kaasa laulma Jean-Paul-Égide Martini 1784. aastal loodud pala „Plaisir d’amour“ („Armurõõm“), mis traditsiooni kohaselt kõlab fonogrammilt Nana Mouskouri esituses.

Kooli sünnipäeval, 1. oktoobril, antakse abiturientidele üle lõpumärk, mille kujundas 1930. aastal I lennu lõpetanud Leo Tepaks. Eesti ja Prantsuse värvides emailitud märgile on reljeefselt lisatud kuldsed tähed LF (*Lycée Français*) ning hõbedane lennunumber ja lõpetamise aasta.

1996. aastal lõpetas taastatud lütseumi 16. ehk esimene sõjajärgne lend. Nemad võtsid koolisõrmusena kasutusele mässumeelse „tableti“, 18. lend aga kujundas kooli initialsidega

traditsioonilise Prantsuse trikolooriga sõrmuse. Kas kanda ainult üht sõrmust, mõlemat korraga või kordamööda, seda otsustab iga gümnasist ise.

Lütseumi kõrgeim autasu on 2011. aastal asutatud teenetemärk, mida antakse pika aja vältel koolile osutatud eriliste teenete eest. Teenetemärgi on saanud seni 19 inimest. Eesti ja Prantsusmaa sõprusideme sümbolina on märgil kujutatud rukkilille stiliseeritud motiivi Prantsuse lipuvärvides.

2012. aastal astus algklasside olümpiapäeval esimest korda lütseumlaste ette kooli maskott Kusti. Maskott sai nime ja välimuse aastatel 1997–2012 kooli teeninud valvekoera Kusti järgi, kelle töö võttis peagi üle Saksa lambakoer Taavi.

Paljude traditsioonide ja ühisürituste seast tõusevad esile igakevadine algklasside väljasõit Varbola linnuse varemetesse ja sagedased külastused Rahvusooperisse Estonia (koos vaadatakse vähemalt ühte ooperit ja balletti õppeaastas).

1999. aasta oktoobris toimus esimene ülekooliline test lütseumi seintel rippuvate absoluutsete šedöövrite reprobe tundmise peale. Sellest ajast peale tekitab üha uusi kultuuri- või ühiskonnateemasid tutvustav viktoriin kõigi suure maja õpilaste seas elevust neli korda aastas.

Tinglikult võib öelda, et riigi ja kooli ülesehitamine kestis 2004. aastani, mil Eesti ühines Euroopa Liidu ja NATOga. Võrreldes iseseisvuse ja kooli taastamise perioodiga, kui siht oli üks, ühine ja selge, on vabas ühiskonnas inimestel väga palju erinevaid soove. Ühtsust püüame leida arusaamast, et Eesti riigil on mõtet üksnes siis, kui selle territooriumil säilivad eesti emakeel ja selle kõneleja, eesti rahvas, eesti kultuur ning rahvas kui selle kultuuri looja.

20. augustil 2018 asus kooli juhtima 19. lennu vilistlane (1999. aasta lõpetaja), diplomaat ja kultuurikorraldaja Peter Pedak. Sama aasta 8. oktoobril avati spordihoone, mis ühendab maa-aluse tunneli kaudu kaks koolimaja (Hariduse 3 ja Hariduse 8).

Lütseumlaste 2020. aasta iseseisvuspäeva koidikul Toompeal lippu heiskamas.

1. oktoobril 2021 sai lütseum 100-aastaseks. Numbrimaagiat on inimesed armastanud iidsetest aegadest saati. Keeleteadlased on valdavalt arvamusel, et sõna „juubel“ pärineb heebrea sõnast *yōbhēl* ‘juhtloom, jääri; jäärasarv’. Jäärasarve puhudes kuulutati iga seitsme seitsmeaastase tsükli järel ehk igal 50. aastal peo ja puhkuse algust, mil sõjategevus katkes, võlad kustutati, maa jäeti uuest külvist koormamata ja orjad lasti vabaks. Piiblis ütleb Issand Moosesele Siinai mäel: „Kuulutage vabakslaskmist kõigile elanikele maal; see olgu teile juubeliaastaks; igaüks teist saab tagasi oma pärisosale ja igaüks pöördub oma suguvõsa juurde.“

Praegu on koolis õpilasi 776, nende seas 2022. aastal vastu võetud Ukraina sõja-põgenikest lapsed. Aastate jooksul on lütseumi lõpetanud 1662 õpilast (enne II maailmasõda 314, pärast sõda 1338). Töötajaid on praegu 78, neist õpetajaid 62.

Pärast Eesti vabanemist taastatud lütseum on nüüdseks tegutsenud 30 aastat. Iga elatud päev ja lõpetanud lend teeb kooli tugevamaks.

Mõtle või uuri järele!

1. Millal ja kus alustas taastatud lütseum tööd?
2. Kes said 1992. aasta sügisel Eesti presidendiks ja peaministriks?
3. Mis aastal algas õppetöö lütseumile tagastatud ja remonditud Hariduse 3 majas?
4. Mis on lütseumi lipukiri? Mida see sinu jaoks tähendab?
5. Millise elukutse esindajate vormiriietuse eeskujul on loodud lütseumi koolivorm?
6. Mis erinevus on sõjaeelsel ja praegusel koolimütsil?
7. Millised ajalehed ja ajakirjad on ilmunud lütseumis?
8. Mis asutused on tegutsenud Hariduse 8 majas ja mis Hariduse 3 majas?
9. Milline asutus töötab praegu aadressil Luise 38?
10. Mis aastal sai Eesti Euroopa Liidu ja NATO liikmeks?
11. Mida on kujutatud lütseumi lõpumärgil ja mida teenetemärgil?
12. Mida tähendavad mõisted „repro“ ja „absoluutne šedööver“?
13. Kus toimub algklasside igakevadine ühispiknik?
14. Kes olid taastatud lütseumi esimesed klassijuhatajad ja mida teevad nad praegu?
15. Kes oli esimene õpilasesinduse president ja kes on sellel ametikohal praegu?
16. Mis on olnud lütseumi valvekoerte nimed?
17. Mis aastal sai Peter Pedak koolijuhiks ja millega tegeles ta enne seda?
18. Mis aastal avati lütseumi spordihoone?
19. Milline on sõna „juubel“ algne tähendus ja päritolu?
20. Millal sai lütseum 100-aastaseks? Millal saab lütseum 1000-aastaseks?
21. Mis aeg on olnud lütseumis parim? Põhjenda!

Muusika

♪ Kuula ning jäta meelde helilooja, pealkiri, esitaja ja seos lütseumiga⁴!

Jean-Paul-Égide Martini – „Plaisir d’amour“ („Armurõõm“) – Nana Mouskouri (prantsuse keeles), Heli Lääts (eesti keeles) – lütseumi lipulaul ehk hümn

♪ Kuula ning jäta meelde helilooja, sõnade autor, pealkiri, esitaja ja seos lütseumiga!

Boris Kõrver / Gert Helbemäe (kirjanik, 4. lennu vilistlane, 1933. aasta lõpetaja) – „Põhja valge naine“ (esitajad – variant A: Kalju Karask; variant B: Mait Malmsten)

♪ Kuula ning jäta meelde helilooja, pealkiri, esitaja ja seos lütseumiga!

Els Aarne (helilooja, 7. lennu vilistlane, 1936. aasta lõpetaja) – „Vaid hetk on aeg“ – Helgi Sallo, helilooja Els Aarne klaveril ja tema poeg Peeter Paemurru tšellol

♪ Kuula ning jäta meelde helilooja, pealkiri, esitaja ja seos lütseumiga!

Marchetti – „Nii algas see kõik“ – Georg Ots (bariton, 9. lennu vilistlane, 1938. aasta lõpetaja)

♪ Kuula ning jäta meelde helilooja, sõnade autor, pealkiri, esitaja ja seos lütseumiga!

Uno Naissoo / Ira Lember (kirjanik, lütseumi õpilane 1933–1940) – „Koolikell“ – 2014. aasta üldlaulupeo segakoorid ja lastekoorid Tiia-Ester Loitme juhatusel

♪ Kuula ning jäta meelde helilooja, sõnade autor, pealkiri, esitaja ja seos lütseumiga!

Marguerite Monnot / Lauri Leesi (direktor 1992–2018) – „Hümn armastusele“ – Silvi Vrait (inglise keele õpetaja 1994–2013)

♪ Kuula ning jäta meelde helilooja, pealkiri, esitaja ja seos lütseumiga!

Puccini – Mimi ja Rodolfo duett ooperist „Boheem“ – Alla Popova (sopran, lütseumi kooliõde) ja Oliver Kuusik (tenor, 18. lennu vilistlane, 1998. aasta lõpetaja)

♪ Kuula ning jäta meelde helilooja, pealkiri, esitaja ja seos lütseumiga!

Coccianti – Esmeralda laul muusikalist „Jumalaema kirik Pariisis“ – Tui Hirv (sopran, 22. lennu vilistlane, 2002. aasta lõpetaja)

♪ Kuula ning jäta meelde helilooja, pealkiri, esitaja ja seos lütseumiga!

Richard Strauss – „Homme (paistab jälle päike)“ – Elina Netšajeva (sopran, 31. lennu vilistlane, 2011. aasta lõpetaja) ja Tallinna Kammerorkester Neeme Järvi juhatusel

⁴ Muusikapalade autorite või esitajate lennunumbreid või nendega seotud aastaarve ei ole tarvis pähe õppida.